

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 56

van **JAN LAEREMANS**

datum: 12 oktober 2021

---

aan **BEN WEYTS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Uitstroom beginnende leerkrachten - Omvang en imagocampagne

Stellen dat het onderwijs met een lerarentekort kampt, is een open deur intrappen. Recentelijk bleek echter uit de vacaturecijfers van de Vlaamse arbeidsbemiddelingsdienst dat het probleem nijpender is dan ooit. Eind augustus waren er nog 1565 openstaande vacatures voor een job als leerkracht in het secundair. Dat was quasi een verdrievoudiging in vergelijking met de 622 openstaande vacatures exact een jaar eerder. Ook in het kleuter- en lager onderwijs was er sprake van meer dan een verdubbeling, dit ging namelijk van 363 openstaande vacatures eind augustus 2020 naar 768 een jaar later.[\[1\]](#)

Ook de langetermijncijfers van VDAB tonen deze neerwaartse evolutie. In de eerste jaarhelft van 2021 is het gemiddelde van het aantal vacatures dat op jaarbasis uitgeschreven werd erg sterk gestegen. In juli 2021 stond dit aantal op 5806 in het basisonderwijs, wat een stijging betekent van 31% ten opzichte van januari van dat jaar. Hetzelfde zien we in het secundair onderwijs: daar waren in juli 2021 op jaarbasis 12.185 uitgeschreven vacatures, zijnde 24% meer dan een half jaar ervoor. Omgekeerd is het gemiddelde aantal werkzoekende leraren op jaarbasis in die jaarhelft erg fel gedaald. Voor het basisonderwijs ligt dit in juli 2021 op 1073 kandidaten, in het secundair op 2336, dat zijn dalingen van respectievelijk 11 en 8 procent op een half jaar.

Een eerste primordiale voorwaarde voor een oplossing van dit zowel kwantitatieve als kwalitatieve probleem is een adequate instroom van afgestudeerde leraren binnen het werkveld. Doch hier stopt het niet; het is ook belangrijk dat we jonge (en soms minder jonge) beginnende leraren binnen het onderwijs houden. En hier wringt helaas vaak het schoentje. Het grote pijnpunt is dat te veel jongeren en andere beginners die wel het diploma van leraar hebben en met volle moed starten aan een carrière als leraar, binnen de vijf jaar na afstuderen het onderwijs verlaten omdat er voor beginners vaak gewoonweg te weinig werkzekerheid is. In antwoord op mijn vorige schriftelijke vraag omtrent dit onderwerp[\[2\]](#) deelde de minister mee dat vooral in het secundair onderwijs er een groot probleem is; daar heeft 37,2 procent van de leerkrachten die in het schooljaar 2014-2015 voor een onderwijs carrière hebben gekozen tegen 2019-2020 het onderwijs opnieuw verlaten. In het basisonderwijs ligt het verloop lager; daar gaat het om 27,4 procent van de leerkrachten in het kleuteronderwijs en 24,6 procent in het lager onderwijs. De cijfers tonen slechts een vrij lichte daling ten opzichte van deze van een schooljaar eerder.

1. Graag had ik een update van deze cijfers gekregen inzake de uitstroom van startende leraren binnen een periode van 5 schooljaren. Hoeveel leerkrachten verlaten binnen de vijf jaar na hun eerste indiensttreding het onderwijs afgemeten op basis van de uitval in het schooljaar 2020-2021?

**Vlaams
Parlement**

Graag kreeg ik hierbij opnieuw:

- a) een uitdrukking van deze cijfers in absolute aantallen en percentages;
  - b) een onderscheid per onderwijsniveau;
  - c) alsook indien mogelijk een onderscheid per provincie.
2. Welke evolutie is hier waar te nemen ten opzichte van de eerdere jaren? Hoe evalueert de minister deze cijfers?
3. Bovengevraagde cijfers behelzen natuurlijk alle startende leraren die binnen een periode van vijf jaar na aantreden het onderwijs verlieten, ongeacht welke leeftijd ze hadden op het moment van intrede of op het moment van uitstroom. Deze statistieken bevatten bv. ook zijinstromers die op latere leeftijd startten in het onderwijs en het onderwijs binnen de vijf jaar verlieten.

Om specifiek de problematiek van de jonge startende leraren te kennen, had ik ook graag deze cijfers uit hetzelfde overzicht, maar dan enkel betreffende startende leraren die op het moment van uitstroom uit het onderwijs jonger dan 30 waren.

4. Welke evolutie is hier waar te nemen ten opzichte van de eerdere jaren? Hoe evalueert de minister deze cijfers?
5. Recentelijk berichtten de media nog cijfers over de uitval van jonge leraren[3] naar aanleiding van het antwoord van de minister op een schriftelijke vraag van collega Grosemans.[4]. Hieruit bleek dat tussen 2015 en 2020 er 29.682 leerkrachten jonger dan 30 jaar aan het werk waren. 4260 van hen gaven er in die periode van vijf jaar de brui aan, ofwel 14,4 procent. In de periode 2009-2014 was dat nog 13,1 procent. Voor de periode 2015-2020 is de uitstroom het hoogste in het secundair onderwijs: 18,6 procent. In het kleuteronderwijs was dat 11,5 procent, in het lager onderwijs 11,4 procent. De methode zoals gebruikt wordt bij de vragen van collega Grosemans verschilt dus met de metingen zoals ze gevraagd worden door mezelf en eertijds Vera Celis in de zin dat ze niet zozeer gaan over startende leraren, maar in globo over de uitval van jonge leraren en dus kijkt vanuit het perspectief vanuit de ganse leeftijdscohort min-30-jarigen en dus niet enkel naar de starters.

- a) De minister stelde in antwoord op de schriftelijke vraag van collega Grosemans dat de cijfers inzake de uitval bij de leeftijdscohort jonger dan 30 voor de periode tussen 2015-2016 en 2020-2021 op het moment van antwoord nog niet beschikbaar was. Ondertussen zijn we na 1 oktober 2021 en hebben scholen al hun personeelsadministratie van het voorgaande schooljaar normaliter voltrokken.

Kan de minister dus ook hier een update geven van de cijfers volgens de parameters zoals ze opgevraagd werden door collega Grosemans?

- b) Graag had ik daarbij ook een update van de in de desbetreffende schriftelijke vraag aangehaalde tabel met de uitstroom uit het beroep van leerkrachten jonger dan 30 jaar opgesplitst naar onderwijsniveau, statuut en provincie (= tabel 3), maar dan voor de periode tussen 2015-2016 en 2020-2021.
- c) In hoeverre zijn de cijfers volgens de parameters zoals opgevraagd door collega Grosemans, dan wel deze volgens de door mezelf opgevraagde parameters,

representatiever als meetinstrument om de omvang van het probleem te kennen? Cijfers zoals ze aan mij gerapporteerd werden, vertrekken immers vanuit het primaire oogpunt van startende leraren die uitstromen, terwijl de cijfers uit de schriftelijke vragen van collega Grosemans vertrekken vanuit een ganse leeftijdscohort zonder het criterium starters in acht te nemen. Mijns inziens is eerstgenoemde toch net beter om het algemene lerarenverloop en zodus de algemene onvrede met het beroep bij beginnende onderwijsprofessionals te schetsen.

Hoe schat de minister dit in?

6. In mijn vorige schriftelijke vraag peilde ik naar de stand van zaken met betrekking tot het aanstellen van de in de beleidsnota genoemde Vlaamse onderwijsambassadeur. Als 'gezicht van de onderwijssector' moet die mee oplossingen zoeken voor het lerarentekort en focussen op het inzetten op sterke profielen voor de klas. Toen antwoorde de minister hierop als volgt: "Ik heb hier nog geen beslissing over genomen. Volgens mij tonen onze scholen, directies en leerkrachtenteams momenteel trouwens zelf dat ze de beste onderwijsambassadeurs zijn, door hun onverdroten inzet en passie om in de huidige moeilijke omstandigheden er voor te zorgen onze scholen maximaal open blijven. Daarmee zorgen ze er voor dat onze kinderen en leerlingen alle mogelijke kansen krijgen op kwalitatief hoogstaand onderwijs."

Tijdens de bespreking van het lerarentekort in de commissievergadering van 16 september 2021^[5] verklaarde de minister dat één van de volgende stappen die zijn kabinet nog gaat nemen, onder andere het afwerken van de communicatiecampagne en de communicatiestrategie zal zijn.

- a) Wat is de timing ter zake? Hebben hierover al gesprekken plaatsgevonden of vinden die thans plaats? Indien ja, welke vorderingen zijn ter zake gemaakt?
- b) Hoe zal deze campagne eruitzien? Blijft men hier werken met één figuur als onderwijsambassadeur of is dat idee afgeserveerd? Wordt dit dan de taak van één specifieke persoon of krijgt die de ondersteuning van een werkgroep/expertengroep naar het voorbeeld van de groep onderwijskwaliteit rond Philip Brinckman, maar dan op het veld van het lerarenberoep?

We merken immers in het veld dat het idee van een onderwijsambassadeur wel wat voor animo heeft gezorgd, maar dat velen zich hier afvragen waar deze nu blijft. Niet dat de onderwijspersoneelsleden dat als hoogste prioriteit zien, maar velen hebben wel gezien dat bijvoorbeeld de zorgambassadeur in de zorg heel wat heeft losgemaakt door naar het totaalplaatje te kijken of dat door het publieke optreden van de Vlaamse bouwmeester heel wat extra en brede publieke aandacht gaat naar het onderwerp wonen en ruimtelijke ordening. Een onderwijsambassadeur zou mogelijk eenzelfde effect kunnen creëren.

[1] <https://www.hln.be/binnenland/alsmaar-nijpender-lerarentekort-blijkt-nu-ook-uit-vacaturecijfers-vdab~a5109d35/>

[2] Schriftelijke vraag nr. 9 van 30 september 2020

[3] <http://www.demorgen.be/nieuws/uitstroom-beginnende-leraren-is-erg-hoog-met-een-groot-verschil-tussen-provincies~b2ccd3d4/>

[4] Schriftelijke vraag nr. 800 van 17 juni 2021

[5] Vraag om uitleg nr. 4380 (2020-2021), verslag:
<http://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1548740/verslag/1551460>

BEN WEYTS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

ANTWOORD

op vraag nr. 56 van 12 oktober 2021
van **JAN LAEREMANS**

1. a-b) Op basis van de betalingsdatabank werd de uitstroom van startende leerkrachten berekend over een periode van 5 jaar. Hierbij moet een belangrijke kanttekening worden gemaakt. Het begrip 'startende leerkracht' wordt geoperationaliseerd door na te gaan of een personeelslid in het jaar 2014-2015 geen betaalde opdracht had in het onderwijs en in 2015-2016 wel. Dit is dus geen zuivere afbakening vermits bijvoorbeeld een gepensioneerde leerkracht die na 2014-2015 voor een korte periode terug een onderwijsopdracht opneemt ook als startende leerkracht wordt geteld.

Tabel 1 toont dat de uitstroom van de 'startende leerkrachten' tussen schooljaar 2015-2016 en 2020-2021 voor het kleuteronderwijs 30% bedraagt, voor het lager onderwijs 26,2% en voor het secundair onderwijs 37%. Zoals eerder gesteld moeten we voorzichtig omspringen met deze cijfers omwille van de onzuivere afbakening van het begrip starter. In wetenschappelijk onderzoek van Laurijssen and Glorieux (2018) op basis van administratieve data (koppeling van schoolverlatersdatabank met KSZ gegevens) kwam men op veel lagere uitstroomcijfers. De uitstroom van startende leerkrachten na vijf jaar bedroeg voor de personen met PBA kleuteronderwijs, lager onderwijs, secundair onderwijs en Master + SLO diploma respectievelijk 6%, 8%, 16% en 21%.

Tabel 1: uitstroom van 'startende' leraren tussen 2015-2016 en 2020-2021

	Starters SJ 2015-2016	In onderwijs SJ 2020-2021	Aantal uitstromers	Percentage uitstromers
Kleuteronderwijs	1.974	1.381	593	30,0%
Lager onderwijs	3.239	2.389	850	26,2%
Secundair onderwijs	5.627	3.545	2.082	37,0%
Unieke personeelsleden*	9.731			

*Aangezien personeelsleden in verschillende onderwijsniveaus kunnen werken (tegelijk of in verschillende periodes in het jaar) is de som van de onderwijsniveaus groter dan het aantal unieke personeelsleden.

- c) Omwille van tijdsgebrek is het niet mogelijk om de resultaten verder op te splitsen naar provincie.
2. Tabel 2 toont de evolutie voor de laatste vier periodes. In het lager onderwijs en secundair onderwijs lijkt er sprake te zijn van een licht dalende trend. In het kleuteronderwijs ligt de uitstroom voor de laatste periode iets hoger dan in de twee vorige periodes.

Tabel 2: Uitstroom van startende leerkrachten voor 4 periodes

	Uitstroom tssn 2012-13 en 2017-18	Uitstroom tssn 2013-14 en 2018-19	Uitstroom tssn 2014-15 en 2019-20	Uitstroom tssn 2015-16 en 2020-21
Kleuteronderwijs	38,2%	28,6%	27,4%	30,0%
Lager onderwijs	30,0%	27,2%	26,9%	26,2%
Secundair	43,2%	38,0%	37,2%	37,0%

- 3-4. Mijn administratie monitort momenteel al drie verschillende uitstroomindicatoren. Zo is er de uitstroom van de leerkrachten jonger dan 30 jaar, de uitstroom van de 'startende' leerkrachten en de uitstroom van alle leerkrachten. De combinatie van de drie is een volledig nieuwe bevraging van de databank wat binnen het tijdsbestek van het antwoorden op deze vraag niet mogelijk is.
5. a-b) Het is belangrijk om te weten dat de uitstroom van de leerkrachten jonger dan 30 jaar wordt bekeken per kalenderjaar in plaats van per schooljaar. De reden hiervoor is vooral praktisch van aard. De betalingsdatabank was vroeger opgebouwd per kalenderjaar. Intussen is deze databank vernieuwd waardoor het makkelijker is om ook per schooljaar de uitstroom te bekijken. Tabel 3 geeft een beeld van de verschillen tussen de indicator "uitstroom leerkrachten jonger dan 30" en "uitstroom startende leerkrachten". Aangezien het kalenderjaar 2021 nog niet voorbij is, kunnen we nog geen data geven voor de periode 2016-2021. We bekijken of het in de toekomst zinvol is om deze indicator ook per schooljaar te berekenen.

Tabel 3: belangrijkste indicatoren over uitstroom die door de administratie worden opgevolgd

	Uitstroom leerkrachten jonger dan 30 jaar	Uitstroom startende leerkrachten
Bron	Betalingsdatabank	Betalingsdatabank
Wie	Bestuurs- en onderwijzend personeel jonger dan 30 jaar in jaar x	Bestuurs- en onderwijzend personeel dat in schooljaar x-1 geen betaalde opdracht had en in schooljaar x wel
Periode	Vijf kalenderjaren	Vijf schooljaren
Berekening	Vergelijking tussen personeelsleden < 30 jaar in kalenderjaar x en in kalenderjaar x+5. Wie in kalenderjaar x+5 niet meer in de betalingsdatabank zit wordt als uitstroom beschouwd	Vergelijking tussen 'startende' personeelsleden in schooljaar x en in schooljaar x+5. Wie in schooljaar x+5 niet meer in de betalingsdatabank zit wordt als uitstroom beschouwd

- c) De vraag welke indicator het best zicht geeft op de problematiek van de uitstroom is zeer interessant maar niet eenvoudig om te beantwoorden. Wanneer we kijken naar leerkrachten jonger dan 30 jaar dan zitten daar zowel beginnende leerkrachten bij als leerkrachten die reeds enkele jaren ervaring hebben en mogelijk al vastbenoemd zijn. Deze laatste categorie heeft werkzekerheid wat mede verklaart waarom de uitstroom voor de groep als geheel relatief beperkt is. Dat is op zich ook interessant om te weten want eens leerkrachten een meer stabiele betrekking hebben, lijkt de kans om uit te stromen niet zo hoog. Kijken we naar de 'startende' leerkrachten dan is de uitstroom hoger omdat het hier voornamelijk gaat om nieuwe leerkrachten met meer werkonzekerheid. In sommige gevallen zijn het misschien zelfs personen die nooit de intentie hadden om op langere termijn voor het onderwijs te kiezen. Sowieso is de afbakening van startende leerkracht niet

helemaal zuiver te maken zoals aangegeven in het antwoord op vraag 1. Dus beide benaderingen hebben hun voor- en nadelen.

Tot slot denk ik dat het naast de administratieve databanken ook belangrijk is om het onderzoek over dit thema te bekijken zoals aangegeven in het antwoord op de eerste vraag. Deze cijfers zijn meestal verrassend lager dan de administratieve data. Daarnaast laat onderzoek ook toe om na te gaan in welke mate de uitstroom in het onderwijs verschilt van de uitstroom in andere sectoren enerzijds en andere landen anderzijds. Zo bleek uit een onderzoek van Laurijssen (2011) dat de uitstroom in de onderwijssector veelal lager ligt dan in andere beroepen. Verder geeft het meest recente internationale TALIS onderzoek een interessant beeld van hoeveel van de leerkrachten het onderwijs wensen te verlaten (OECD, 2018). De gemiddelde uitstroomintentie van alle leerkrachten die deelnamen aan TALIS bedroeg 25,1%. Voor Vlaanderen geldt dat slechts 16,6% van de leraren het onderwijs binnen de vijf jaar wensen te verlaten. Slechts 4 onderwijssystemen tonen een lagere uitstroomintentie dan Vlaanderen terwijl 40 onderwijssystemen gekenmerkt worden door een hogere uitstroomintentie. Het gaat hier weliswaar om alle leerkrachten en niet enkel om jonge of startende leerkrachten (Bron: <https://dx.doi.org/10.1787/888934083430>). Kortom, het is belangrijk om de uitstroom van leerkrachten in Vlaanderen in het juiste perspectief te plaatsen.

6. We zijn samen met een extern reclamebureau volop bezig met de uitrol van een communicatiecampagne en zullen hier ook de belangrijkste stakeholders betrekken. Ik vind het belangrijk dat leerkrachten nu al als ambassadeurs van hun beroep optreden. Dat gebeurt momenteel nog wat te weinig en is nochtans van groot belang. Zij kunnen hun leerlingen immers motiveren om voor een mooi beroep als leerkracht te kiezen.

Bronnen:

Laurijssen, Ilse (2011) Retentie in het beroep van leraar. Een analyse op basis van de longitudinale SONAR-data, Steunpunt Studie en Schoolloopbanen, rapport nr. SSL/OD2/2011.26

Laurijssen, Ilse & Ignace Glorieux (2018) Arbeidsmarktintrede van schoolverlaters in Vlaanderen. Werk- en salaristrajecten en (mis)match bij schoolverlaters van een leraren-, zorg- of STEM-opleiding. Steunpunt Onderwijsonderzoek., rapport SONO/2018.OL1.7/2

OECD (2018) TALIS 2018 Results (Volume II) Teachers and School Leaders as Valued Professionals, <https://dx.doi.org/10.1787/888934083430>